

Kjønns spesifikk danning og utdanning i 12 europeiske land – en sammenlikning

Kristof De Witte, Universiteit Maastricht, Nederlande
Oliver Holz, Hogeschool-Universiteit Brussel, Belgien
Herbert Zoglowek, Høgskole i Finnmark, Norge (Oversettelse)

På grunn av ulike prestasjoner hos gutter og jenter øker interessen og betydningen av kjønnslikeverdig danning og utdanning i flere europeiske land. Tidligere studier viser at det er betydelige forskjeller på gutter og jenters motivasjon. Denne komparative studien undersøker mening om og holdning til kjønns spesifikk undervisning hos gutter og jenter. Grunnlaget er en spørreundersøkelse blant mannlige og kvinnelige elever og lærere i 12 ulike europeiske land. Resultatene viser tildels en markant forskjell mellom enkelte land. Lærere framhever at gutter og jenter motiveres på forskjellige måter.

Rapporten er delt inn i følgende avsnitt:

- 1 Innledning og målsetning
- 2 Beskrivelse av undersøkelsesenheter og deltakende land
 - 2.1 Spørreundersøkelse elever
 - 2.2 Spørreundersøkelse lærere
- 3 Resultater fra elevundersøkelsen
 - 3.1 Land grupperinger
 - 3.2 Sammenlikning gutter - jenter
 - 3.3 Resultater fra regresjonsanalysen
- 4 Resultater fra lærerundersøkelsen
 - 4.1 Sammenlikning av deltagende land
 - 4.2 Hva motiverer gutter og jenter
- 5 Konklusjoner

1 Innledning og målsetning

I følge OECD-studier presterer gutter i alderen mellom 13 og 15 år dårligere på skolen enn jenter i samme aldersgruppe. Årsaker til denne læringssvikten blir ofte beskrevet som retarderende kognitiv utvikling hos gutter.

Denne eksplorative undersøkelsen har som mål å se på eventuelle forskjeller i meninger om og holdning til forskjellige spørsmål om identitet, seksualitet, skole, motivasjon og inter kulturelle aspekter hos gutter og jenter. Dessuten blir resultatene av elevundersøkelsen sammenliknet med resultater av lærerundersøkelsen.

Hovedintensjonen med undersøkelsen er å svare på følgende tre spørsmål:

1. Har jenter og gutter ulike meninger om og holdning til utvalgte aspekter av identitet, seksualitet, skole, motivasjon og inter kulturelle spørsmål?
2. Er meninger og holdninger forskjellige i de deltagende land?
3. Motiverer lærere gutter og jenter på ulike måter?

Med utforming av et spesielt spørreskjema til elever og lærere og en survey gjennomført i 12 land i Europa bidrar denne rapporten til å oppdatere og berike faglitteraturen om kjønns-spesifikk kunnskap innenfor utdannings- og oppdragelsessektoren. Deltagende land i denne studien er Belgia (BE), Nederland (NL), Tyskland (DE), Østerrike (AT), Ungarn (HU), Polen (PL), Tsjekkia (CZ), Estland (EE), Norge (NO), Storbritannia (UK), Spania (ES) og Tyrkia (TR). Selv om surveyen ikke er representativ og kun har et begrenset antall respondenter (2.806 elever og 280 lærere) kan det, forsiktig formulert, trekkes interessante slutninger og konklusjoner.

Først sorteres og analyseres deltagende land basert på mening og holdning hos elevene i de ulike land. Slik kan det for eksempel finnes ut om østeuropeiske elever har samme holdning til kjønns-, identitets- og inter kulturelle spørsmål. Eller det kan undersøkes hvor vidt tyrkiske elever skiller seg fra jevnaldrende vesteuropeiske gutter og jenter.

For det andre blir guttenes og jentenes svar på de ulike utsagn analysert og sammenliknet hvert land for seg. Slik kan det finnes ut på hvilke innhold, meninger, uttalelser jenter og gutter tenker og vurderer likt og hvor de svarer ulikt. Disse funnene gir en mulighet til å kunne diskutere forskjellige interesser og prestasjoner kjønns-spesifikt.

For det tredje blir informasjoner aldersforskjell, utdanning og kjønn korrigert ved hjelp av regresjonsanalyser. Målet er å undersøke om det finnes signifikante forskjeller mellom landene som deltar i undersøkelsen.

Til slutt blir svarene som lærerne har gitt studert inngående. Denne analysen skal gi nøyere informasjon om og hvordan lærere kommuniserer ulikt med jenter og gutter. I tillegg vil det synliggjøres forskjell mellom land ved hjelp av deskriptiv statistikk.

Rapporten er delt inn i fem: I del 2 gis en nærmere beskrivelse av undersøkelses-enhetene. Resultater av elevutspørringen gis i del 3, og av lærerutspørringen i del 4. Den avsluttende femte delen oppsummerer de viktigste funnene og kommer med noen konklusjoner.

2 Beskrivelse av undersøkelsesenheter og deltagende land

Datainnsamling ble gjort i sammenheng med COMENIUS-prosjekt EDGE: EDucation & GEnder. Denne surveyen ble gjennomført blant elever og lærere i de tolv land som også deltar i vårt prosjekt. Siden surveyen ikke fulgte metodiske utvalgs-kriterier (randomisering), kan seleksjonseffekter ikke utelukkes. Derfor må resultatene som er beskrevet, først og fremst anses som eksploratoriske mer enn som kausale.

Spørreundersøkelsen ble gjennomført i alle land via institusjonene som er tilknyttet EDGE-prosjektet. Noen medarbeider opplevde en del problemer ved gjennomføring av surveyen. Noen skoler klaget på at de blir oversvømt med spørreskjemaer eller ble bedt om å stille opp med undersøkelsesobjekter som ofte går på bekostning av undervisningstid. Spørreundersøkelsen gjennomført manuelt (hard copy), dvs. elevene og lærere fikk utlevert en 4-siders papirversjon. Fordelen med papirversjon i stedet for elektronisk datamaskinbasert survey, er at frafallet er mindre, noe som øker validiteten av resultatene.

I tillegg til personlige data, bestod spørreskjemaet av fem spørsmålsbolker rundt de ovennevnte temaområder. I enkelte land førte temaområde "seksualitet" til noen problemer. For eksempel etterlyste skolens ledelse på en skole i Storbritannia, begrunnelser for disse spørsmålene siden det ikke finnes noen bemerkelsesverdige forskjeller mellom jenter og gutter. De tyrkiske respondentene er utelukkende elever fra en privatskole. Dette skyldes at det for undersøkelser i statlige skoler, trenges en offisiell skoleadministrativ tillatelse. På grunn av en del spørsmål om integrasjon ble det forventet en lang byråkratisk prosess. Dette kunne omgås ved valg av privatskoler. I Ungarn er tillatelse fra utdanningsdepartementet ikke nødvendig, men foreldrene må gi samtykke. Denne ble ikke gitt i alle tilfeller. I Norge, Nederland, Belgia og Østerrike var det ingen

problemer med selve gjennomføring. I noen land bidro personlige kontakter til at det ble en problemfri gjennomføring av spørreundersøkelsen.

2.1 Spørreundersøkelse elever

I alt skulle 2806 elever si sin mening om et antall utsagn (items) (se nedenfor). Meningen kunne uttrykkes på en 6-punkt Likert-skala. Jo lavere tallet på skalaen er, dess mindre er respondenten innforstått med (enig i) det gitte utsagnet eller påstand.

De fleste besvarelser kommer fra Nederland, hvor 607 elever fylte ut spørreskjemaet. Etterfulgt av Belgia med 525 og Tyskland med 522 respondenter. Svakest var deltakelse i Østerrike (99), Tyrkia (95) og Tsjekkia (84). Den tilfeldige fordelingen i surveyen blir synlig i deskriptiv statistikk (se tabell 1). I Belgia, Ungarn og Tsjekkia deltok mer gutter enn jenter i undersøkelsen, mens det er det motsatte i Estland, Norge og Spania. Differensiert svar om bostedet, om elever bor i en by eller på landet, ble overlatt til elevene. Betydning av begrep "by" og "land" ble ikke nærmere forklart og kunne derfor interpreteres individuelt i de forskjellige land. Allikevel gir svaret et godt inntrykk hvordan bostedet oppfattes av elevene. Særlig i Polen, Norge, Tyrkia og Storbritannia ble mer elever fra byområder spurt. I Estland, Spania og Østerrike derimot er flertall av respondenter fra landlige strøk. Aldersgruppe er ganske bra sammenlignbar (13-15) selv om i Norge, Tyskland og Tyrkia er mesteparten av respondenter rekruttert på det yngste årstrinnet.

Videre bør det noteres at for noen land var det gitt mange flere svar enn for andre. I landene med høy deltakelse og dermed flere besvarelser, som for eksempel Belgia og Nederland, er mulighetene større for å oppnå signifikante forskjeller.

Tabell 1: Oversikt over deltakende elever

	antall elever	% gutter	% jenter	% by barn	13- år gammel	14- år gammel	15- år gammel
BE	525	60,76	39,24	41,90	13,52	39,43	37,71
PL	149	47,65	52,35	87,25	16,78	48,32	34,90
AT	99	57,58	42,42	34,34	23,23	38,38	36,36
DE	522	48,85	51,15	50,77	35,82	33,52	21,46
NO	338	43,49	56,51	86,39	42,01	30,47	22,49
CZ	84	58,33	41,67	61,90	36,90	22,62	38,10
UK	208	52,88	47,12	96,63	14,90	32,69	48,56
TR	95	46,32	53,68	97,89	33,68	52,63	8,42
NL	607	53,21	46,79	41,85	32,29	47,61	16,97
ES	60	45,00	55,00	20,00	33,33	31,67	20,00
EE	4	25,00	75,00	25,00	25,00	25,00	50,00
HU	115	61,74	38,26	78,26	44,35	45,22	7,83

Forklaring: Belgia (BE), Polen (PL), Østerrike (AT), Tyskland (DE), Norge (NO), Tsjekkia (CZ), Storbritannia (UK), Tyrkia (TR), Nederland (NL), Spania (ES), Estland (EE), Ungarn (HU)

2.2 Spørreundersøkelse lærere

I nesten alle landene ble spørreundersøkelse med lærerne gjennomført på samme skole som der elevene ble spurt. Dette har den fordel at det svarene kan sammenlignes på de spørsmålene som behandler samme tema for elever og lærere. På grunn av organisatoriske problemer av prosjektgruppen i Storbritannia kunne spørreundersøkelse med lærere ikke gjennomføres.

I alt er det kommet inn 280 gyldig utfylte spørreskjema. Igjen kommer de fleste fra Nederland (80), Tyskland (47), og Belgia (37), mens datagrunnlag fra Tyrkia (6), Tsjekkia (7) og Østerrike (8) gir nesten ikke grunnlag for utsagn. Resultatene fra lærerutspørringen gir derfor enda mindre pålitelig informasjon og må interpreteres veldig forsiktig. En generalisering av resultatene er lite hensiktsmessig. I likhet med elever ble læreres oppfatning til gitte utsagn og påstander registrert på en 6-punkt Likert-skala.

På lærerutspørringen deltok betydelig flere kvinnelige enn mannlige lærere, kun i Tyrkia (83%), Nederland (56%) og Norge (55%) var den mannlige andelen høyere. Beskrivelse av boområde for lærerne stemmer for det meste overens med elevenes beskrivelse. Gjennomsnittsalderen for deltakende lærerne ligger mellom 40-49 år. De i gjennomsnitt yngste lærerne som deltok, kommer fra Ungarn og Tyrkia, mens de eldste ble registrert i Tyskland og Polen.

Tabell 2: Oversikt over deltakende lærere

	antall	% menn	% kvinner	% by	< 30 Jahre	30-40 Jahre	40-50 Jahre	>50 Jahre
BE	37	13,51	86,49	27,03	32,43	18,92	35,14	10,81
PL	17	5,88	94,12	94,12	5,88	35,29	52,94	5,88
AT	7	14,29	85,71	100,00	0,00	42,86	0,00	57,14
DE	47	27,66	72,34	78,72	0,00	27,66	8,51	61,70
NO	20	55,00	45,00	85,00	15,00	20,00	40,00	25,00
CZ	8	12,50	87,50	75,00	12,50	25,00	62,50	0,00
TR	6	83,33	16,67	100,00	33,33	0,00	50,00	0,00
NL	80	56,25	43,75	73,75	21,25	10,00	38,75	28,75
ES	10	30,00	70,00	10,00	10,00	40,00	40,00	10,00
EE	25	0,00	100,00	92,00	16,00	20,00	36,00	28,00
HU	23	8,70	91,30	100,00	8,70	60,87	21,74	8,70

3 Resultater av elevundersøkelsen

3.1 Betydning av tilhørighet til land

Beregnet gjennomsnitt viser to grupper land som ytterpoler. Den ene gruppen, bestående av Belgia, Tyskland og Nederland er karakterisert av at her har gutter og jenter ofte ulike meninger. På den andre siden er det Polen, Tsjekkia og Spania, hvor jenter og gutter veldig sjelden viser forskjell i besvarelsene. Det gir kanskje rom for formodning om en mindre utviklet emansipasjon.

Denne antakelse kan bekreftes ved korrelasjonsberegninger mellom landene som blir vist i tabell 3. Tabellen viser at vurderinger fra gutter og jenter i Belgia, Tyskland, Østerrike og Nederland korrelerer sterkt. I Spania derimot, korrelerer oppfatninger hos elevene kun med noen få andre land. Dessuten kan det ses at også elever fra Tyrkia ofte tenker annerledes enn elever i andre europeiske land.

Tabell 3: Korrelasjon mellom mening hos gutter og jenter i ulike land

	BE	PL	AT	DE	NO	CZ	UK	TR	NL	ES
BE	1									
PL	0.3041*	1								
AT	0.3708*	0.0075	1							
DE	0.4286*	0.1797*	0.5307*	1						
NO	0.5494*	0.1875*	0.5233*	0.5293*	1					
CZ	0.3175*	0.1406	0.1994*	0.2469*	0.3257*	1				
UK	0.2978*	0.1744	0.3626*	0.5595*	0.5973*	0.3128*	1			
TR	0.3106*	0.2470*	0.3874*	0.1536	0.2616*	0.1726	0.1105	1		
NL	0.4744*	0.0511	0.4981*	0.5692*	0.5688*	0.1744	0.3684*	0.1183	1	
ES	0.1016	-0.0028	0.1693	0.1192	0.1907*	0.1975*	0.1792*	-0.159	0.1378	1

3.2 Sammenlikning gutter - jenter

Tabell 4 gjengir resultatene fra Likert skalaen hva elevene svarte på de ulike utsagn og påstand. For hvert enkelt land ble det undersøkt om det finnes en signifikant forskjell (på et 10%-nivå) mellom svar gitt av gutter og jenter. Et kryss indikerer derfor at det ofte er en signifikant støtte til det gitte utsagn eller påstand fra gutter eller jenter. Slik kan det gjenspeiles både forskjell mellom de ulike land og mellom kjønn. Men som sagt før må det understrekes en gang til at på grunn av stor forskjell i antall respondenter i de ulike land kan en sammenlikning mellom land ikke være entydig og klar. En signifikant forskjell er mye enklere og tydeligere å vise i land med et stort svarantall. Det må her også tilføyes at Estland på grunn av lav antall elever ikke er med i denne tabellen.

I første temabolk fremhever vi at det er betydelig forskjell i svarene gitt av gutter og jenter. Jenter svarer på noen spørsmål helt annerledes enn gutter. I forhold til sin egen identitet og personlighetsutvikling blir det tydelig at jenter i alle land - unntatt Spania - oftere enn gutter stiller spørsmål om egen barndom til sine foreldre. Jenter ser også mer på selv og prøver mer bevisst enn gutter å utvikle sin egen identitet. I Belgia og Tyrkia tenker jenter mer om egen fremtid. I de fleste land viser gutter derimot høyere selvillit.

I den andre temabolk (seksualitet) uttaler gutter og jenter seg ganske like om seksualundervisning på skolen. Det synes også som at gutter har en større interesse for seksualitet, og at de kan snakke mer avslappet offentlig om seksualitet. Dette gjelder for

alle land, bortsett fra Tsjekia og Storbritannia, hvor offentlig prat er omtrent like hos gutter og jenter. Jenter anser fortrolighet mellom seksualpartnere som viktig – men i Tsjekia, Polen, Spania, Tyrkia og Østerrike er det like viktig for begge kjønn.

Fantes det i de to første temabolkene stor overensstemmelse mellom kjønn i nesten alle land, så kan det oppdages store forskjeller i de følgende temabolker. På utsagn *"Jeg kan i mitt framtidige liv bare tenke å bo i mitt fedreland"* er svarene veldig variert. Østerrikske, tyske og nederlandske gutter, men også belgiske og tsjekkiske jenter kan ikke tenke seg egen fremtid i et annet land. I de fleste land er jenter mer åpen til medelever fra andre land og kulturer.

Skolen generelt blir omtrent likt vurdert av gutter og jenter. I nesten alle land uttaler elever seg slik at de synes at begge kjønn får tilstrekkelig med oppmerksomhet – kun tyske elever er ikke enig i dette utsagnet. Ikke overraskende snakker gutter "gutt ting" med sine fedre og jenter snakker "jente ting" med sine mødre.

Som ofte omtalt i faglitteratur, finnes det betydelig forskjell i motivasjon mellom gutter og jenter, og – som vi kan se her - også mellom ulike land. Resultater viser at jenter nesten alltid vurderer skolen som bedre enn gutter, og at jenter reagerer bedre på ytre motivasjon, for eksempel fra foreldre enn gutter.

Tabell 4: Signifikante forskjell mellom gutter og jenter og i ulike land (markert med x)

1. Personlighetsutvikling			BE	PL	AT	DE	NO	CZ	UK	TR	NL	ES	HU
1. Jeg spør mine foreldre, hvordan jeg har vært før.	gutter												
	jenter	x	x	x	x	x	x	x	x	x	X		X
2. Jeg ser av og til også på meg selv.	gutter												
	jenter	x		x	x	x			x	x	X		X
3. Av og til prøver jeg å finne ut noe om meg selv.	gutter												
	jenter			x		x				x	X		
4. Jeg tenker mye på framtida mi.	gutter												
	jenter	x								x			
5. Jeg visste allerede som liten hva jeg ville bli.	gutter												X
	jenter	x	x					x				x	
6. Jeg tror at jeg har en rekke veldig gode egenskaper.	gutter	x		x	x	x			x		X		X
	jenter												
7. Jeg kan mange ting like godt som voksne.	gutter	x		x	x								X
	jenter												
8. Jeg stiller høye krav til meg selv og forventer det samme av andre.	gutter	x			x						X		X
	jenter												
2. Kjønnsspesifikke aspekter			BE	PL	AT	DE	NO	CZ	UK	TR	NL	ES	HU
1. Jeg har fått nok seksualkunnskap på skolen.	gutter												
	jenter	x											X
2. Jeg er interessert i temaet seksualitet.	gutter	x	x		x	x			x	x			X
	jenter												
3. Jeg kan åpent snakke om sex.	gutter	x	x		x	x				x	X		X
	jenter												
4. Jeg vet mye om relasjoner mellom jenter og gutter.	gutter									x			
	jenter				x				x				

5. Jeg tror at de fleste ungdommer er seksuelt aktive.	gutter	x	x						x				
	jenter												
6. Mellom jenter og gutter er det store forskjeller i rollebilde, seksuelle motiver og seksuelle aktiviteter.	gutter	x	x						x				
	jenter												
7. Fortrolighet mellom sex-partnere er viktig.	gutter												
	jenter	x			x	x		x		X		X	
8. Gutter vet ikke så mye om jenter som er på samme alder.	gutter												
	jenter	x	x	x	x	x		x		X		X	
3. Interkulturalitet			BE	PL	AT	DE	NO	CZ	UK	TR	NL	ES	HU
1. Jeg synes det er bra at vi har elever fra andre land i vår klasse, eller at vi fikk det.	gutter												
	jenter	x		x	x	x					X	x	X
2. Jeg synes det er spennende, når jeg hører noe om andre land og kulturer.	gutter												
	jenter	x		x	x			x	x	X			
3. Jeg kan i mitt framtidige liv bare tenke å bo i mitt fedreland.	gutter			x	x						X		
	jenter	x						x					
4. En lærer fra et annet land kunne lære oss nye interessante temaer og ting.	gutter												
	jenter	x		x	x	x			x	X			
5. Av og til tenker jeg, at mennesker fra andre land er helt annerledes enn jeg.	gutter				x			x		X			
	jenter								x				
6. En elevutveksling eller en klassetur til et annet land er mye mer spennende enn en tur i mitt fedreland.	gutter												
	jenter			x	x	x		x		X	x		
7. Jeg vil like å bli venn med en elev fra et annet land eller en annen kultur.	gutter												
	jenter	x		x	x	x		x		X	x	X	
8. Jeg synes mennesker fra andre land og kulturer har like gode egenskaper som mennesker fra mitt eget fedreland.	gutter												
	jenter	x			x	x	x	x		X	x		
4. I og utenfor skole			BE	PL	AT	DE	NO	CZ	UK	TR	NL	ES	HU
1. Jeg vil like når spørsmål og temaer rundt „å være gutt“ og „å være jente“ blir tematisert i undervisning.	gutter												
	jenter	x				x		x		X			

2. Det „å være jente/å være gutt“ har i undervisning og i skolehverdagen en viktig rolle for det sosiale felleskap.	gutter				x								
	jenter		x								X		
3. På vår skole tas det hensyn til de spesielle behov og interesser til gutter og jenter.	gutter				x								
	jenter												
4. Min læringsatferd avhenger av om det er en mannlig eller en kvinnelig lærer som underviser.	gutter	x			x						X		
	jenter											x	
5. Spørsmål og temaer rundt det „å være gutt“ og „å være jente“ burde mer behandles på fritidshjem, leirskole, eller liknende.	gutter												
	jenter								x			x	
6. Utenfor skoletiden er det lettere for meg å tenke og snakke om min rolle som jente/gutt.	gutter	x											
	jenter									x			
7. Jeg snakker med mora min om temaer som har med jenter og gutter å gjøre.	gutter												
	jenter	x		x	x	x	x	x	x	x	X		X
8. Jeg snakker med faren min om temaer som har med jenter og gutter å gjøre.	gutter		x		x				x				
	jenter										X		
9. Jeg snakker med vennene mine om temaer som har med jenter og gutter å gjøre.	gutter											x	
	jenter	x			x	x	x	x			X		
10. Er det noe jeg vil vite, henter jeg det fra internet, bøker, videoer. For dette trenger jeg ikke hjelp av en annen person.	gutter	x	x		x	x			x				
	jenter									x			
5. Motivasjon		BE	PL	AT	DE	NO	CZ	UK	TR	NL	ES	HU	
1. Det som blir undervist på skolen, er viktig for meg.	gutter		x										
	jenter	x				x					X		
2. Jeg er interessert i det som jeg lærer på skolen.	gutter				x								
	jenter	x									X		
3. Når jeg sammenlikner meg selv med mine medelever, synes jeg at jeg gjør det bra på skolen.	gutter												
	jenter												
4. Mine foreldre er veldig fornøyde når jeg er flittig på skolen.	gutter				x						X		
	jenter												

5. Selv om et læringsmaterialet er kjedelig og uinteressant, gjør jeg arbeidet ferdig.	gutter							x				
	jenter	x				x						
6. Ofte har jeg inntrykket av at jeg ikke har forstått det som jeg har forberedt for skolen.	gutter											
	jenter			x	x	x	x	x	x			X
7. Når læreren snakker, tenker jeg ofte på andre ting og følger ikke med.	gutter											
	jenter							x				X
8. Mine foreldre forventer at jeg skal oppnå gode karakterer.	gutter									X		
	jenter					x		x				
9. Jeg arbeider mye for å få gode karakterer, selv om jeg ikke trives særlig i klassen.	gutter											X
	jenter	x		x					x			

Merknad: x refererer til en signifikant forskjell på 10% - nivå

3.3 Resultater fra regresjonsanalysen

I del to av analysen, ble forskjell mellom landene vurdert på bakgrunn av av (1) kjønn hos respondentene, (2) elevenes alder, og (3) kritisk mening og holdning. Sistnevnte ble bestemt på bakgrunn av hyppigheten gutter og jenter stiller spørsmål til foreldre. Resultatene fra regresjonsanalysene blir vist i figurene 1 til 5. Linjene viser konfidensintervallene og punktene viser regresjonskoeffisientene. Når konfidensintervallet er lavere eller høyere enn 0, er effekten signifikant forskjellig fra 0. Alle regresjonskoeffisienter gjengis relativt – den belgiske elevgruppen brukes som referansegruppe.

Figur 1 beskriver resultater til utsagn ”*Mine foreldre er veldig fornøyde når jeg er flittig på skolen*”. I relasjon til belgiske elever, og kontrollert for alder, kjønn og kritisk holdning er elever fra Tsjekkia, Polen, Tyskland og Nederland ikke enig i dette utsagnet. Elever fra Ungarn og Tyrkia derimot, blir mer motivert av sine foreldre.

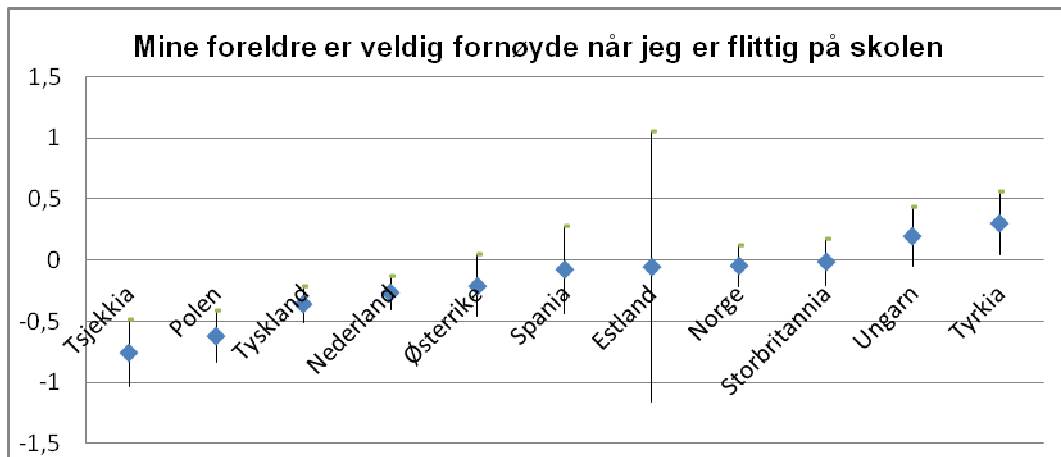
I holdningen til sex er det nesten ingen forskjell mellom elevene fra de ulike landene . Regresjonsresultatene vises i figur 2. Kun i Tyrkia snakker unge mennesker offentlig mindre om sex enn unge fra de andre landene. I Tyskland derimot snakker ungdommer tydelig mye mer om sex.

Figur 3 viser åpenhet til ungdommer fra andre kulturer. Dette ble målt ved utsagnet ”*Jeg synes det er bra at vi har elever fra andre land i vår klasse, eller at vi fikk det*”. Igjen i sammenlikning med de belgiske elevene og avhengig av tidligere nevnte kontrollvariabler, kan det sies at elever fra Tsjekkia er minst åpne, deretter kommer av elever fra Spania, Norge og Ungarn. Påfallende er at tyrkiske og tyske elever er mest tolerant for utenlandske medelever.

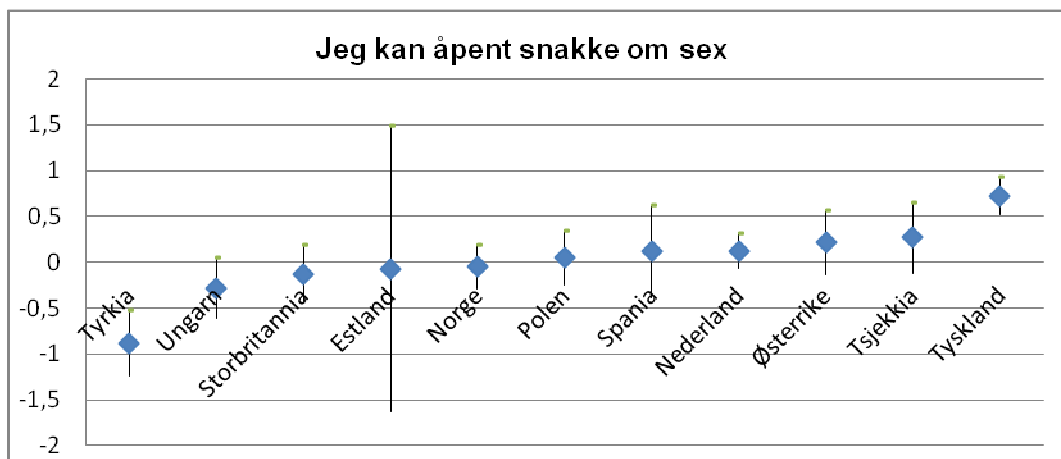
På utsagnet om det utgjør en forskjell å bli undervist av en mann eller en kvinne, svarer elever fra Estland, Tsjekkia, Polen, Tyrkia, Storbritannia og Tyskland positivt (se figur 4). For elever fra andre land har det ingen betydning; noe som også blir bekreftet i den flamske studieteksten i denne boken.

Interessen for andre kulturer kan også overprøves ved setningen ”*En elevutveksling eller en klasseset tur til et annet land er mye mer spennende enn en tur i mitt fedreland*”. Litt

overraskende responderer her elever fra Spania, Tsjekkia og Storbritannia negativ, mens elever fra Ungarn, Tyrkia og Norge er veldig åpne for et opphold i utlandet.

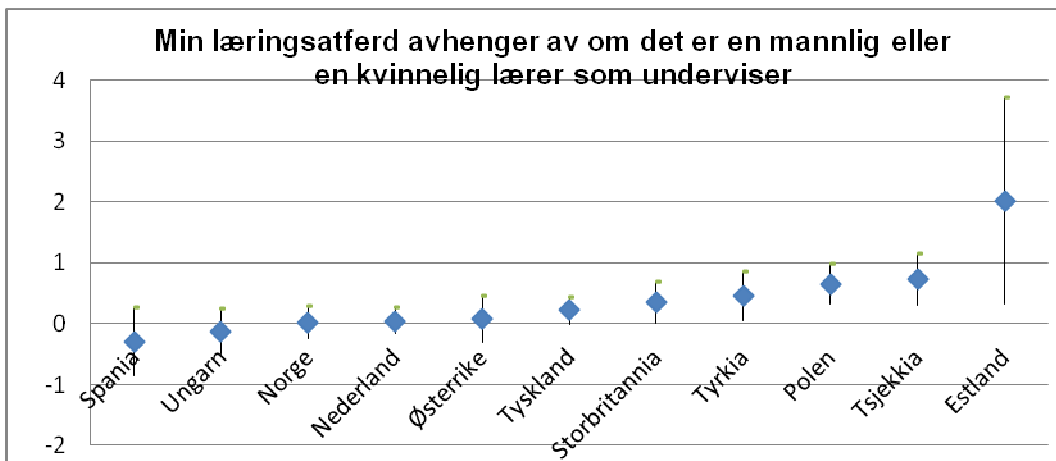
Figur 1: Regresjonsresultat „Mine foreldre er veldig fornøyde når jeg er flittig på skolen.“

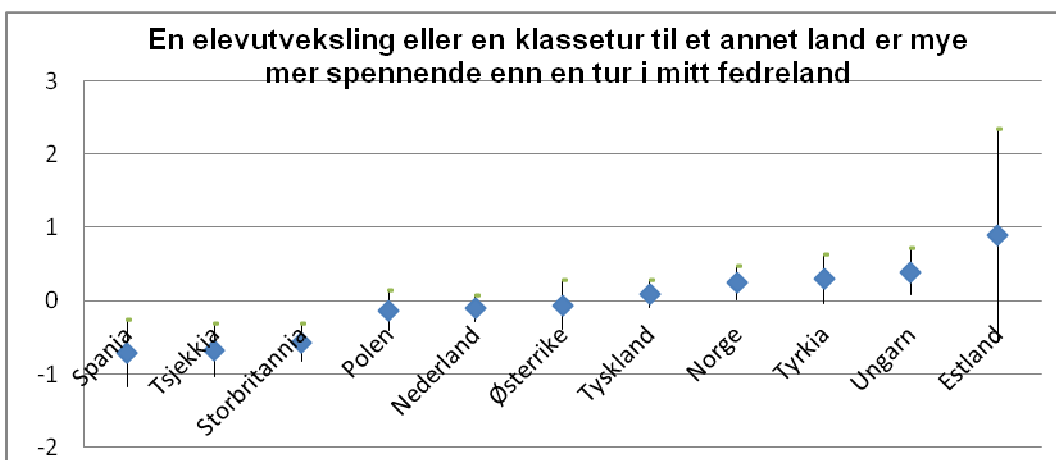
Figur 2: Regresjonsresultat „Jeg kan åpent snakke om sex.“

Figur 3: Regresjonsresultat „Jeg synes det er bra at vi har elever fra andre land i vår klasse, eller at vi fikk det.“

Figur 4: Regresjonsresultat „Min læringsatferd avhenger av om det er en mannlig eller en kvinnelig lærer som underviser.“

Figur 5: Regresjonsresultat „En elevutveksling eller en klasses tur til et annet land er mye mer spennende enn en tur i mitt fedreland.“

4 Resultater av lærerundersøkelsen

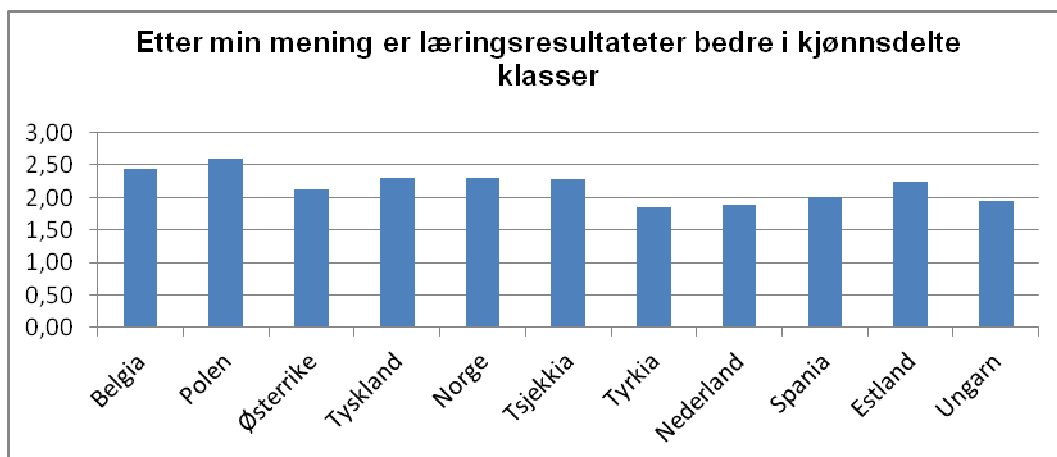
4.1 Sammenlikning av deltagende land

Resultater fra lærerutspørringen blir vist i figurer 6 til 10. Ved kjønnssammensetting av klasser viser lærere fra alle land en stor overensstemmelse. Jo flere respondenter per land, dess større er enigheten om utsagnet. Middelerdien i alle land er lavere enn 3. Det betyr at flertallet av lærere ikke er enige i utsagnet. Særlig i Tyrkia og i Nederland kommer det fram at lærere synes at kjønnsdelt undervisning ikke påvirker prestasjonene til elevene. Dette viser figur 7 som gjengir svaret på utsagnet „Jeg tror at oppmerksomheten fra elevene er høyere i kjønnsdelte klasser“. Særlig lærere i Tyrkia, i Nederland og i Spania sier seg ikke enig i det.

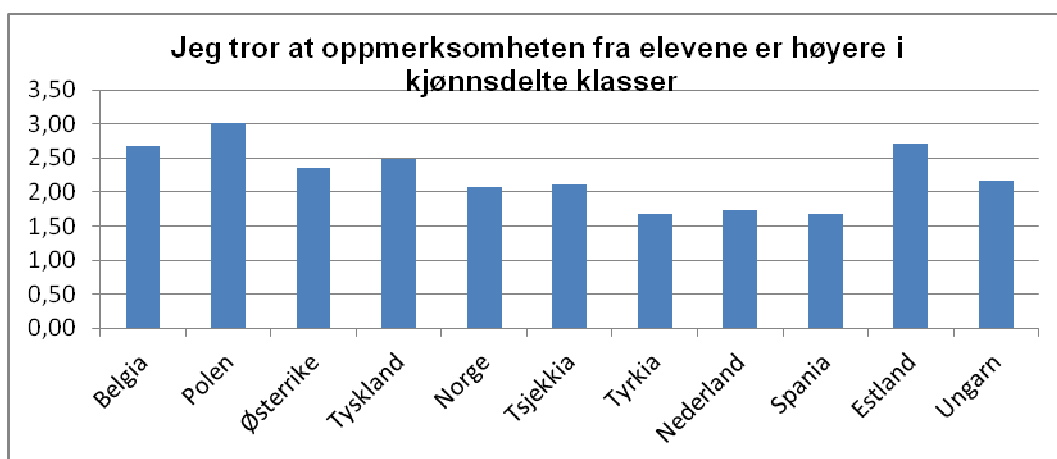
Figur 8 viser om og i hvilken grad lærere bruker kjønnsstereotyper i sin undervisning. Her blir et heterogent mønster synlig: I Polen, Østerrike, Tsjekkia og Estland blir betydelig mer stereotyper brukt enn det som er tilfelle i Tyskland og Ungarn. Dette bekreftes også i Figur 9 som viser om lærere endrer undervisningsmåten når de har fremmedspråklige elever i klassen. I besvarelsen skiller lærere fra Tsjekkia og Tyrkia seg tydelig fra lærere fra de andre landene.

Også lærernes holdning til homoseksualitet på skolen er svært forskjellig i ulike land (figur 10). Særlig lærere i Ungarn og Tyskland, men også til dels i Norge, Tyrkia, Nederland, Spania og Estland sier at det kan være vanskelig og vil føre til problemer å offentlig

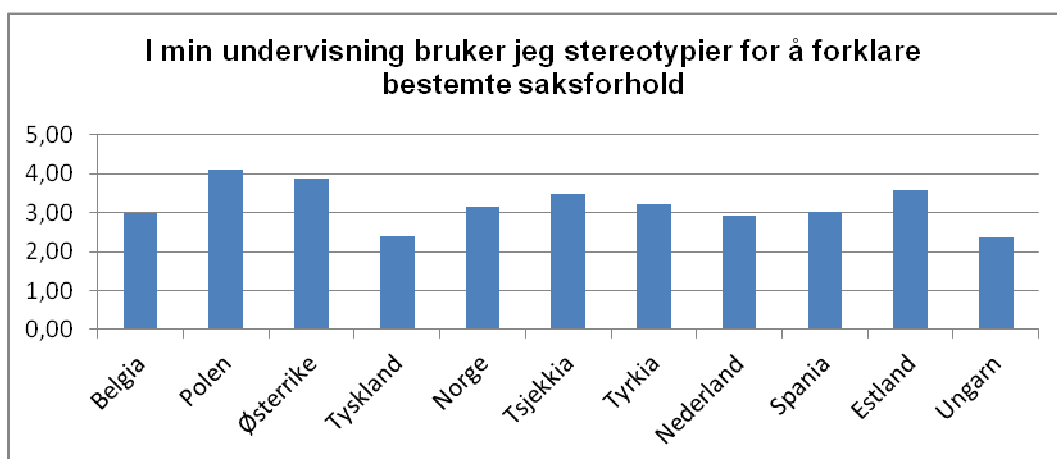
fremstå som homoseksuell. Kun i Belgia, Polen og Østerrike svarer lærere meget klar at dette vil ikke være et problem.

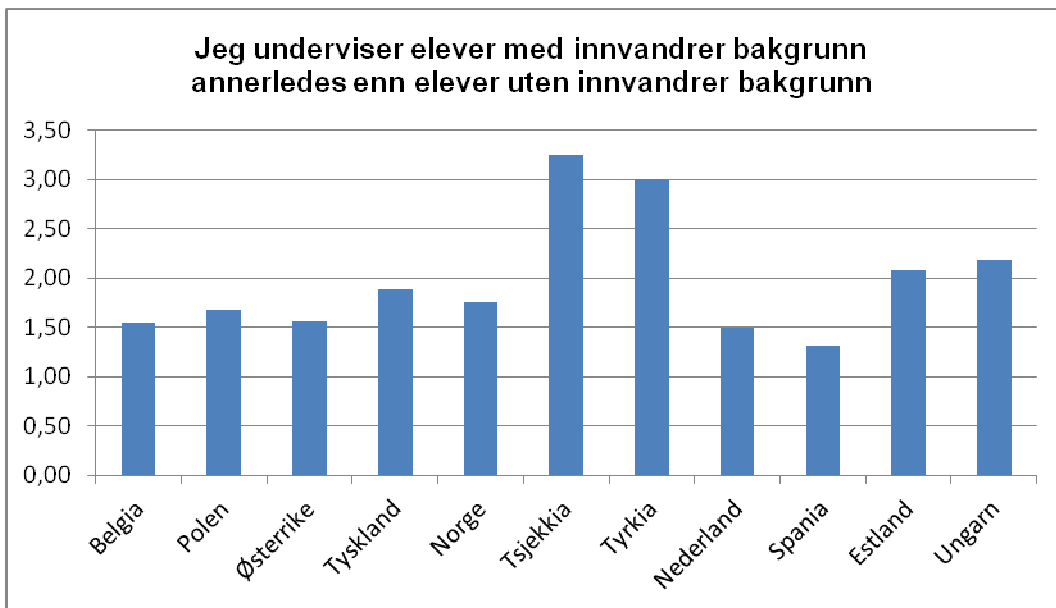
Figur 6: „Etter min mening er læringsresultatene bedre i kjønnsdelte klasser.”

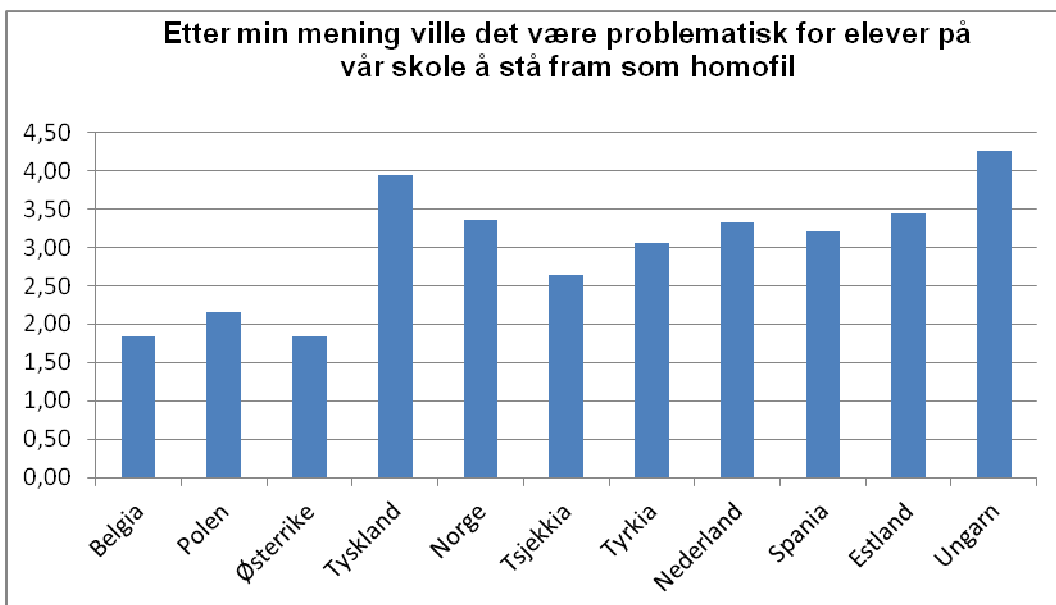
Figur 7: „Jeg tror at oppmerksomheten fra elevene er høyere i kjønnsdelte klasser.”

Figur 8: „I min undervisning bruker jeg stereotyper for å forklare bestemte saksforhold.”

Figur 9: „Jeg underviser elever med innvandrers bakgrunn annerledes enn elever uten innvandrers bakgrunn.”

Figur 10: „Etter min mening ville det være problematisk for elever på vår skole å stå fram som homofil.”

4.2 Hva motiverer gutter og jenter

Siste temabolk handler om spørsmål om hva som motiverer gutter og jenter flest i følge lærerne. Læreren fikk i spørreskjemaet en rekke utsagn om ulike motivasjonsfaktorer, og for hver motivasjonsfaktor skulle de krysser av for om hvordan de synes at motivasjonsfaktoren motiverer gutter eller jenter: 'ikke', 'sjeldent', 'middels', 'ofte' eller 'veldig ofte'. Resultatene oppsummeres i tabell 5. Et kryss markerer om det er en signifikant forskjell (på 10%-nivå) på motivasjon for gutter eller jenter. På grunn av svært begrenset antall respondenter i enkelte land er det lite hensiktsmessig å gjenta analysen for hvert land. For Belgia, Nederland og Tyskland (land med de fleste respondenter) er resultatene sammenlignbare med resultatene i tabell 5.

Interesse for faget (saken) er en stor motivasjonsfaktor for både gutter og jenter. Det samme gjelder for utsagnet "Bevise overfor seg selv", "Anerkjennelse av læreren", "ros" og "Vennlig oppfordring til innsats". Litt annerledes vurderer lærerne "gaver eller penger som motivering". I følge lærerne gjelder denne motivasjonsfaktor i langt større grad for gutter enn for jenter. Utsagnene "Status i jevnalder gruppen", "Måle egne prestasjoner med andre elever" og "Aktivitet som gir bevegelsesmuligheter". "Enkel og oversiktlig virksomhet", "Streng kontroll" og "Trussel om konsekvenser" ble også ansett som mer stimulerende hos gutter enn hos jenter. På den andre siden skårer "sosiale" aktiviteter eller hendelser høyere hos jenter enn hos gutter. Utsagnet "Vanskelig utfordrende virksomhet", «Å gjøre noe til glede for andre» og "Å ikke skuffe andre" blir også vurdert som mer motiverende for jenter enn for gutter.

Tabell 5: Motivasjon av gutter og jenter
Krysset viser hvilket kjønn lar seg mest motivere.

Hva motiverer gutter og jenter?	Gutter	Jenter
1. Interesse for saken		
2. Belønning i form av penger eller gaver	X	
3. Bevise overfor seg selv		
4. Status i jevnalder gruppen	X	
5. Anerkjennelse fra kvinnelig lærer		
6. Anerkjennelse fra mannlig lærer		
7. Ros		
8. Måle egne prestasjoner med andre elever	X	
9. Aktivitet som krever sosiale kontakter		x
10. Aktivitet som gir bevegelsesmuligheter	X	
11. Enkel og oversiktlig virksomhet	X	
12. Vanskelig og utfordrende virksomhet		x
13. Vennlig oppfordring til innsats		
14. Streng kontroll	X	
15. Trusel om konsekvenser	X	
16. Å gjøre noe til glede for andre		x
17. Å ikke skuffe andre		x

Merknad: 'x' indikerer en signifikant forskjell (på 10%-nivå) mellom gutter og jenter.

5 Konklusjoner

Denne komparative studien viser resultatene av en undersøkelse i 12 europeiske land. Undersøkelsen, som ble gjennomført hos 13 - 15-årige elever og deres lærere, setter fokus på spørsmål om identitetsutvikling, seksualitet, utdannings- og motivasjonsspørsmål og aspekter om flerkulturelt samspill. Sammenfattende kan følgende konklusjoner trekkes ut av undersøkelsen:

(1) Mening og holdninger hos gutter og jenter i Belgia, Tyskland, Østerrike og Nederland viser sterk korrelasjon. Elever i Spania og Tyrkia avviker oftere og sterkere fra elever i de andre land.

(2) Betydelige forskjeller mellom de enkelte europeiske land kommer til syne i svarene i temabolkene 'andre kulturer', 'seksualitet' og 'identitet'.

(3) Mening og holdning til homoseksualitet i skolen blir ulikt vurdert i de ulike land.

(4) Lærere bruker forskjellige metoder for å motivere gutter og jenter. Gutter kan bli bedre motivert ved sterk kontroll, trussel om straff og enkle oppgaver. Hos jenter stiger motivasjon ved krevende oppgaver, ved ønske om å gjøre noen for andre, og med aktiviteter som er knyttet til sosiale kontakter.

Undersøkelsen åpner for videre forskningsperspektiver. For eksempel burde utspørringen gjentas med et større utvalg, slik at det oppnås større grad av representativitet som gir grunnlag for bedre sammenlikning mellom de ulike landene. På grunn av det lille antallet av lærerrespondenter er det ikke mulig å foreta korrelering mellom elev- og lærerresultater. Med flere respondenter kan det bli mulig. Resultatene fra denne undersøkelsen bør stimulere til dyperegående undersøkelser om forskjell mellom deltakende land og kanskje enda flere land. Ikke minst kan man med basis i disse resultatene forske videre rundt motivasjonsforskjeller mellom gutters og jenters prestasjonsmotivasjon og mulige pedagogisk-didaktiske konsekvenser.